

OÜ TAAVO TENNO AUTOKOOL ÕPPEKAVA	
Õppekava nimetus	Bussijuhi kiirendatud ametikoolitus
Kehtiv alates	20.04.2021.a.
Õppekavarühm	Transporditeenused
Õppekava kood	BJ/KK
Õppekava maht	140 akadeemilist tundi, s.h. 78 auditoorset, 52 praktilist ja 10 sõiduõppe tundi
Õppekava koostamise alus:	Õppe sisu määravad järgmised seadusandlikud aktid: 1. Täiskasvanute koolituse seadus 2. Autoveoseadus 3. Majandus- ja taristuministri 06.06.2018.a. määrus nr. 29 Autojuhi ameti- ja täiendkoolituse kord, koolituse õppekavad, nõuded autojuhi koolituse korraldamise õppekavale ja õppekava koostamisele, nõuded autojuhi teadmiste ja oskuste ning pädevustunnistuse vorm
Õppekeskkond	Teoreetiline õpe õpperuumis, praktilised tööd õpperuumis ja sõiduki juures, sõiduõpe õppeväljakul ja liikluses ning erinevates tööolukordades. Kokkuleppel ettevõtetega võib kuni 40% õppemahust läbida praktikana tegevusluba omavas transpordiettevõttes.
Õppekava õpiväljundid	Õppekava eesmärk: Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised, oskused ja hoiakud, mis on vajalikud tööks bussijuhi erialal nii iseseisvalt kui meeskonnas ning luuakse eeldused õpingute jätkamiseks ja elukestvaks õppeks. Bussijuhi kiirendatud ametikoolituse läbimisega saavutatakse õpiväljundid, millega seotud teadmised ja oskused on detailselt kirjeldatud Majandus- ja taristuministri 06.06.2018.a. määruse nr. 29 § 9 ja 10: https://www.riigiteataja.ee/akt/112062018009 Üldised õpiväljundid on liigitatud järgnevasse valdkondadesse: 1. Autovedude korraldus Autojuht teab ja tunneb autovedude ja transpordi alast seadusandlust autojuhile vajalikus ulatuses, veoettevõtte toimimise põhmõtteid, erinevaid sõitjateveo liike, nendega seotud kohalike ja rahvusvaheliste vedudega seotud dokumente, veos osalejate õigusi ja kohustusi, riske, ohte, nõudeid ettevõttele ja autojuhile ning oskab neid teadmisi oma töös kasutada, panustades klientide rahulolusse, veoettevõtte mainesse, teenindustasemesse ja turul toimimisse. Lisaks teab ja tunneb autojuht liiniveo ja juhuveo korraldamise, töö- ja puhkeaja planeerimise, sõidumeerikute kasutamise, pagasi ja saadetiste veo, erinevate kliendigruppide teenindamise korda ning oskab neid teadmisi oma töös kasutada nii, et oleks tagatud veohutus ja kõigist nõuetest

	<p>kinnipidamine.</p> <p>2. Autojuhi õigused, kohustused ja vastutus Autojuht teab ja tunneb tööõiguse üldpõhimõtteid ja norme, nõudeid lepingutele, oma lepingu sätteid, vedaja ja autojuhi vastutusega seotud norme. Oskab oma tegevusega tagada töörahu ja omalt poolt lepingu sätetest kinnipidamise ning vältida seaduserikkumisi, mis võivad kaasa tuua kahju endale, teistele liikluses osalejatele, klientidele ja veoettevõttele.</p> <p>3. Sõiduki tundmine ja käsitsemine Autojuht teab ja tunneb sõiduki üldehitust, liike, lisavarustust, agregaatide ja süsteemide tööõhõimõtteid, esinevate rikete põhjusi, sõiduki tehnonõudeid, sõidukist tulenevaid ohte liiklejatele, sõitjatele ja veetale pagasile. Oskab kasutada sõidukit ja selle lisavarustust nõuetekohaselt, vältida ja diagnoosida rikkeid, nende põhjusi ning võimalusel neid kõrvaldada, teha jõukohaseid remonditõid ning hinnata sõiduki tehnoseisundi vastavust nõuetele.</p> <p>4. Autojuhi amet Autojuht teab ja tunneb tööohutuse, töökaitse ja töõtervishoiu seadusandlust, töölepingu osapoolte kohustusi ja vastutust, liiklusõnnetuste, tööõnnetuste ning terviserikete tekkimise põhjusi. Oskab ennetada ohte, vältida õnnetusi, tegutseda õnnetuste korral, täita vajalikke dokumente, anda ja kutsuda vajadusel abi. Autojuht teab ja tunneb üldisi ja ettevõtte klienditeeninduse põhimõtteid, teenindustaset mõjutavaid tegureid, erinevate klientide vajadusi, probleemsete sõitjatega suhtlemise viise. Oskab suhelda klientidega viisakalt ja poolte huve arvestavalt, vältida konflikte ning lahendada erinevaid olukordi.</p> <p>5. Liikluses osalemine Autojuht teab ja tunneb erinevates liiklusoludes sõitmise ja sujuva, ohutu ja säästva sõiduviisi põhimõtteid, autojuhi tõõd mõjutavaid tegureid, liiklusõnnetuste põhjusi ja lisaõhte. Oskab juhtida autot õhutult, säästvalt, sujuvalt ning rakendada õigeid juhtimisvõtteid, valitseda sõidukit erinevates tee- ja ilmaoludes, kasutada sõiduki erinevaid seadmeid ja tegutseda õnnetuste korral.</p>
--	---

Nõõded õpingute alustamiseks

Õppima võivad asuda vähemalt 24-aastased B-kategooria mootorsõiduki juhtimisõigust omavad isikud Autoveoseaduse § 36 ja 37 kirjeldatud tingimustel, kellel on D1-, D- või DE-kategooria mootorsõiduki juhtimisõigus või kes omandab selle kategooria ametikoolitusega seotud ühendkoolituse käigus.

Nõuded õpingute lõpetamiseks

Õpe loetakse lõpetatuks pärast õppekavas kirjeldatud õppemahu läbimist, õpiväljundite saavutamist ja teoreetilise ning praktilise eksami sooritamist. Õppekava läbimise ja õpiväljundite saavutamise kohta väljastab koolitaja vormikohase tunnistuse.

Õpingute läbimisel omandatav kvalifikatsioon:

Õpingute käigus omandatav kvalifikatsioon vastab Autoveoseaduse alusel välja antud Majandus- ja taristuministri 06.06.2018.a. määrusele nr. 29.
Kutsestandardiga määratlemata.

Õppekava sisu

1. Tööõigus - 12 tundi, s.h. 6 praktilist tundi

Lektorid: Raiko Kaustel, Margus Kivi

1.1. Üldsätted

Õigusaktid, mis kindlustavad töövõtja sotsiaalse kaitstuse. Kõigi õigusaktide juures käsitletakse põhiliselt autojuhte puudutavaid ning nende praktilises töös esile kerkivaid olukordi.

1.2. Töö- või muu võlaõiguslik leping

Töö- või muu lepingu sõlmimine, selle muutmise, lõpetamine, üleminek, tühistamine, ülesütlemine.

Töötingimustest teavitamine, sealhulgas tööülesannete kirjeldus, töötegemise asukoht.

Tähtajaline tööleping, selle sõlmimine, pikendamise piirang.

Töötasu ja selle arvutamine viis, kinnipeetavad maksud, võimalikud hüved.

Töötaja ja tööandja kohustused ja vastutus.

Töötamine renditööjõuna, lepingu osapoolte õigused ja kohustused.

Töötamine töölähetuste l olles.

Isikuandmete töötlemine töösuhetes, sealhulgas tervisekontrolli andmete tuvastamine, tööõnnetustest

teatamine, joobeseisundi tuvastamine, juhtimisõiguse tuvastamine.

1.3. Töö- ja puhkeaeg

Töö- ja puhkeaeg Töölepingu seaduse ja Liiklusseaduse tähenduses.

Autojuhi töö-, sõidu- ja puhkeaja erisused tulenevalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrustest (EÜ) nr 165/2004, nr 561/2006 ja liiklusseadusest.

Töö- ja puhkeaja planeerimine ja arvestus.

1.4. Töötaja puhkus

Puhkuse liigid, kestvus, tasustamine.

1.5. Töö tasustamine

Töötasu suurus, alammäär, keskmine töötasu, lisatasud, kinnipeetavad ja makstavad maksud.

Autojuhi töötasu arvutamise ja maksmise erisused tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 561/2006 nõuetest.

Erinevate euroopa riikide miinimumpalga nõuded ja sellega seotud dokumendid.

1.6. Töökaitse, tööohutus, töötervishoid

Tööohutuse ja töökaitsega seotud tööandja ja töövõtja vahelised vastastikused kohustused ja

vastutus.

Autojuhi tööga seotud ohud teel, saadetiste ja pagasi laadimisel, sõiduki hooldamisel. Autojuhi terviseriski põhjused, sealhulgas stress, müra, vibratsioon, saastatud õhk, pikka aega istumine, töö- ja puhkeaja nõuete eiramine, tavatud tööajad, muutuvad ilmastikutingimused. Õnnetusriski põhjused, sealhulgas tulekahju, ebaõige tegutsemine pagasi ja saadetiste laadimisel ja kinnitamisel.

Võimalikud töövigastused, nende uurimine ja töövigastustest põhjustatud kahjude hüvitamine.

1.7. Sotsiaalsed tagatised

Pension, s.h. pensionikindlustus, pensionide liigid, pensionile jäämise iga, määrad ja väljamaksmise kord.

1.8. Töövaidluste lahendamine

Töölepingut puudutavate töövaidluste lahendamine töövaidluskomisjonis või kohtus, nende pädevus.

Kollektiivsete töötülide lahendamine, institutsioonid, nende pädevus.

1.9. Praktilised õppused

Praktiliste õppuste käigus õpetatakse tööõiguse valdkonnas vaja minevate avalduste praktilist koostamist ja analüüsitakse tekkinud puudusi:

- 1) töölepingu tingimuste muutmine;
- 2) CV koostamine;
- 3) avaldus töövaidluse lahendamiseks pädevale organile.

2. Liikluspsühholoogia ja klienditeenindus – 14 tundi, s.h. 8 praktilist tundi

Lektorid: Raiko Kaustel

2.1. Liikluspsühholoogia

Bussijuhi tööks vajalikud põhiteadmised liikluspsühholoogiast.

Bussijuhi tööd mõjutavad tegurid: tähelepanu, isiksuse eripärad (näiteks riskialdis käitumine, agressiivsus jne).

Väsimuse, stressi, alkoholi, narkootikumide, ravimite ja erinevate haiguste mõju.

Liiklus-, tee- ja ilmastikuolude mõju juhi liikluskäitumisele.

Seadustest tulenevate nõuete mõju liikluskäitumisele.

Bussijuhi tööks sobivuse hindamismeetodid ja rahvusvahelised kogemused.

Praktiliste liikluspsühholoogia probleemülesannete lahendamine, grupitööd.

2.2. Klienditeenindus

Bussijuhi tööks vajalikud põhiteadmised klienditeeninduse ja suhtlemise osas.

Sõitjate ootused bussijuhi kui teenindaja rollikohasele käitumisele.

Sõitjate põhjendatud ja põhjendamatud nõudmised, nendele vastamine.

Bussijuhi rollid ja rollikäitumise analüüs. Bussijuhi isikuomadused ja nende mõju rollikäitumisele. Suhtlemise põhioskused, et paindlikult ja konfliktivabalt lahendada veotellijate põhjendamatu soovide ja nõudmistega seotud olukorrad:

oskus elada sisse sõitja rolli;

kontaktide loomise ja säilitamise oskus;

veenmisoskus;

kehtestamisoskus;

läbirääkimisoskus;

oskus esindada oma ettevõtet, oskus kanda seda rolli.

Probleemsed sõitjad ja nendega suhtlemine:
alaealised;
vanurid;
jooanud sõitjad;
välismaalased;
agressiivselt käituvad sõitjad;
sõitjate grupid teenindusvedudel.
Suhtlemise erinevused sõltuvalt vedude liigist:
veod kohalikel liinidel;
veod kaugliinidel;
juhuveod.

Praktilised õppused.

Praktilised õppused kontaktide loomise oskuse ning veenmisoskuse ja kehtestamisoskuse omandamiseks rollimängude abil.

Tüüpiliste probleemsete olukordade läbimängimine, lahenduste leidmine ja nende analüüs.

Klientidelt laekunud kaebuste ja pretensioonide kuulamine, lahendamine ja vahendamine.

Sõitjate ja tööandja teavitamine erinevatest olukordadest.

Esinemisoskuse arendamine, mikrofoni kasutamise oskuse treenimine.

Tegutsemine õnnetusjuhtumite korral, esmaabi andmine.

2.3. Sõitjateveo teeninduse kvaliteedi mõjurid

Auto tehnilise seisundi, välimuse ja salongi heakorra ning bussijuhi sõidustiili ja -võtete mõju ettevõtte mainele ja teenuse kvaliteedile.

Veofirmade tuntuse ja reklaami mõju.

Bussijuhi roll teenuse kvaliteedi kujundamisel.

2.4. Puudega ja piiratud liikumisvõimega inimese teenindamine

Puudega ja piiratud liikumisvõimega inimeste teenindamise põhimõtted ja nende seadustest tulenevad õigused.

Bussijuhi ja veoettevõtte kohustused ja õigused puuetega või piiratud liikumisvõimega isikute teenindamisel. Bussijuhi tegutsemine erinevates olukordades.

Puuetega inimeste teenindamise praktiliste olukordade läbimängimine

3. Sõiduki tundmine ja käsitlemine – 36 tundi, s.h. 14 praktilist tundi

Lektorid: Margus Kivi, Raiko Kaustel

3.1. Üldnõuded

Busside ehituse tundmaõppimisel lähtutakse nende üldehituse ja tööpõhimõtete selgitamisest.

Autode tehnohoolduse tundmaõppimisel lähtutakse tehnoloogiatest.

Autode tootmise hetkeseis ja arengusuunad. Eestis enamkasutatavate autode margid ning mudelid. Busside liigitus, lühiiseloostus. Hooldus- või juhendraamatu kasutamine ning nende abil tehniliste andmete ja parameetrite leidmine.

Tehnohoolduse süsteemid. Rikete tuvastamise süsteemid ja võimalused. Tehniliste rikete liigitus ja tegutsemine nende avastamisel.

Firmateenindused ja nende kasutamise ning rakendamise võimalused.

Sõidukite tehnajärelevalve süsteem ja rakendamise kord. Kehtestatud tehnonõuete aluseks olevad seadusandlikud aktid

Autode VIN-koodid (tehasetähised) ja põhiandmed andmesildil.

3.2. Mootor

Mootorite liigitus ja lühiiseloostus, mootorite põhiandmed ja töökarakteristikud. Vânt- ja gaasijaotusmehhanismi ehitus, hooldus ja tehnilise korrasoleku tingimused.

Jahutussüsteem ja selle osad. Mootori optimaalne soojusrežiim. Mootori käivitamine külmalt ja soojalt. Jahutusvedeliku taseme kontrollimine ja tiheduse (külmumiskindluse) määramine.

Jahutusvedeliku lisamine ja väljalaskmine. Abinõude rakendamine mootori ülekuumenemise korral. Jahutussüsteemi rikked ja hooldus.

Õlitussüsteem ja selle osad. Õli puhastamise ja jahutamise viisid. Õli taseme kontrollimine. Õli lisamine ja väljalaskmine. Õlitussüsteemi võimalikud rikked ja hooldus.

Toitesüsteem ja selle osad. Ülelaadimine. Turbolaadur. Vahejahuti. Toitesüsteemi rikked ja hooldus. Toitesüsteemi kontrollimine ja õhu eemaldamine diiselmootori toitesüsteemist.

Mootori väljalaskesüsteem. Heitgaaside toksilisuse vähendamise võimalused.

Kütusekulu optimeerimine.

3.3. Jõuülekanne

Jõuülekanne üldehitus, tööpõhimõte ja kasutusviis. Sidur. Sidurimehhanism ja -ajam. Siduri rikked ja hooldus. Hüdromehhaaniline jõuülekanne. Käsilülitamise, poolautomaat- ja automaatkäigukastiga bussi juhtimise iseärasused. Veosild. Üheastmeline, kaheastmeline ja lahusastmetega (rattareduktoriga) peaülekanne. Kahekäiguline veosild. Veosilla rikked ja hooldus.

3.4. Rool

Autodel kasutatavate roolimehhanismide tüübid, nende ehitus ja hooldus. Roolimehhanismi, rooliajami ja roolivõimendi tööpõhimõte. Rooli võimalikud rikked, mis avaldavad mõju liiklusohutusele. Roolimehhanismi ja rooliajami korrasoleku tingimused ning hooldus.

3.5. Pidurid

Piduri õhkajami üldskeem ja selle osad. Erinevat liiki toimemehhanismidega pidurid.

Sõidupiduri, seisupiduri ja erinevat liiki abi- ja kestupidurite tööpõhimõte. Pidurite ehitus ja hooldus ning reguleerimisvõimalused. Mitteleblokeerivate pidurite (ABS) tööpõhimõte. Rõhu kontrollimine ja reguleerimine õhkajamis. Rikkepiduri vabastamine. Pidurite rikked ja hooldus.

3.6. Veermik, rattad ja rehvid

Vedrustus. Bussi kere asendi regulaator, kere asendi muutmine. Esisild. Juhtrataste reguleerimise võimalused. Seadenurkade ja rattalaagrite reguleerimine.

Rattad, veljed ja kilbid. Rehvi tüübid ja tähistus. Rehvi valimine koormusindeksi ja kiiruskategooria alusel ning kasutamise nõuded. Lubatud muustrisügavused. Rehvi kasutusea pikendamise võimalused. Rataste tasakaalustamise vajalikkus. Rehvirõhud ja nende mõju.

3.7. Elektriseadmed

Auto üldine elektriskeem ja selle osad. Vooluallikad: aku, generaator. Vooluallikate ebaõigest käsitsemisest tulenevad tagajärjed. Käiviti töötamine. Valgustus- ja signalisatsiooniseadmete tähistus ja neile kehtestatud tehnilised nõuded. Andurid ja mõõdikud. Elektriseadmete rikked ja hooldus.

3.8. Kere ja lisaseadmed

Juhi töökoht: juhtimiseseadmete paigutus, juhiistme, peeglite ja rooli asendi muutmine, armatuurlaua märgutuled ja juhiabisüsteemid. Uste avamise juhtajam. Avariiväljapääsude

otstarve ning kasutamine. Juhi- ja reisijateruumi kütte- ja ventilatsiooniseadmed, nende tööpõhimõte, rikked ning hooldus.

Auto komplekti kuuluv varustus ja sellele esitatavad nõuded. Nõuded klaasidele ja nende läbipaistvusele, kere välimusele.

3.9. Sõiduki täiendav lisavarustus

Sõidumeerikute liigid, mehaanilise ja digitaalse andmesalvestusega sõidumeerikud, nende kasutamise nõuded. Mehaanilise sõidumeeriku salvestuslehed, nende kasutamine ja säilitamine.

Digitaalse sõidumeeriku juhi, tööandja, töökoja ja kontrollija kaardid, nende kasutamine.

Sõidumeeriku paigaldamise, hooldamise ja tehnilise ülevaatuse nõuded.

Sõidukile paigaldatavad satelliitpositsioneerimise seadmed. Tähiste ja tingmärkide tundmine.

Satelliitpositsioneerimise seadmete abil otsitava objekti leidmine.

Hädaabikõnede teostamine.

Muu lisavarustus, sõltuvalt bussi kasutusvaldkonnast.

3.10. Kütus, õlid, määrdeained, erivedelikud ning hooldusmaterjalid

Autodel kasutatavate mootorikütuste, mootori- ja jõuülekandeõlide ning määrdeainete tähistus, põhiomadused ja kasutusvõimalused.

Kütuse säästliku kasutamise võimalused. Jahutusevedelikud, nende omadused ja kasutamine.

Erivedelikud: hüdroajamite ja muude süsteemide vedelikud

3.11. Bussi kasutusjuhend

Tehnohoolduse läbiviimise süsteem ja selle ajavahemikud. Bussi igapäevasel hooldusel autojuhi poolt teostatavad tööd. Õlitus- ja määrimiskohad, määrimiskaart. Õlitus- ja määrimisvälp. Auto tehnilise seisukorra kontrollimine. Autojuhi õige tegevus tehniliste rikete ilmnemisel.

3.12. Keskkonnasäästlikud meetmed

Looduskeskkonda mõjutavad tegurid. Looduskeskkonna saastatuse põhjused ning teeliikluse osa atmosfääri üldsaastes. Kütuse, õlide, määrdeainete, erivedelike ning pesu- ja puhastusvahendite kahjulik mõju looduskeskkonnale.

Heitgaasides sisalduvad kahjulikud ained ja ühendid ning nende mõju inimesele ja

looduskeskkonnale. Heitgaasides sisalduvate kahjulike ainete piirnormid: tavaline auto, roheline auto ja ohutu auto.

Müranormid autodele.

Heitgaasides kahjulikke ainete sisaldust vähendavad kaasaegsed seadmed.

3.13. Sõidukite mõõtmed, massid ja teljekoormused

Suurimad lubatud pikkused, laiused ja kõrgused. Lubatud suurimad registrimassid. Lubatud suurimad teljekoormused telgedele ja telikutele.

3.14. Praktilised tööd sõiduki juures

Sõiduki ehituse tundmaõppimine sõiduki juures.

Erinevate agregaatide, mehhanismide, süsteemide, hooldepunktide leidmine ja vaatlus.

Veoüksuse visuaalne tehniline kontroll: tuled, rehvid, õli- ja õhulekked, kere seisukord, tööseadmed, vedelike nivooode kontroll, tehniliste rikete leidmine.

Rehvivahetus ja jõukohaste remonditööde tegemine

Tööohutusnõuete jälgimine praktiliste tööde juures

4. Transpordi taristu ja ökonoomika – 14 tundi, s.h. 4 praktilist tundi

Lektorid: Raiko Kaustel, Margus Kivi

4.1. Transpordi taristu

Transpordisüsteemi põhialused.

Vedude taristu – maanteed, terminaalid, bussijaamad, sadamad, lennuväljad jne.

Veovahendid – autod, bussid, raudteeveerem, lennukid, laevad jne.

Toetavad ja abistavad tegevusalad – auto- ja bussitehased, hooldus- ja remondiettevõtted, kütusetanklate võrk, kindlustusteenused, uurimistöö, infovahetus, koolitus jne.

Vedude juhtimine ja korraldamine – veondusalane seadusandlus, administreerimine, tegevusload, maksusüsteem, kontrolli- ja järelevalvesüsteem.

Eestis rakendatavad veoliigid:

maanteeveod;

raudteeveod;

mereveod;

veod siseveekogudel;

õhuveod;

kombineeritud veod (multimodaalsed ja intermodaalsed veod).

Maanteevedudega seotud riiklikud, avalik-õiguslikud ja eraõiguslikud institutsioonid.

Veoturud Eestis, vedude liigid ja arengusuunad. Bussiliinide võrgustik. Eesti transpordisüsteemi integreerumine Euroopa struktuuridesse. Euroopa Liidu transpordipoliitika põhisuundumus.

4.2. Ettevõtluse alused

Eesti Vabariigi seadustega ettenähtud ettevõtluse vormid:

äriühingud, sealhulgas riigi äriühingud;

mittetulundusühingud, nende liidud, sihtasutused ja fondid;

munitsipaalettevõtted;

äriühingute filiaalid.

Äriühingute liigid:

täisühing;

usaldusühing;

osaühing;

aktsiaselts;

tulundusühistu;

füüsilisest isikust ettevõtja.

Ettevõtete moodustamise, äriregistrisse kandmise ja maksuametis registreerimise kord. Juriidilise isiku ja füüsilise isiku mõiste.

Ettevõtete juhtimise ja haldamise põhimõtted: juhatus, nõukogu, aktsionärid, osanikud, aktsionäride ja osanike üldkoosolek.

Sõitjateveo turule ja sõitjateveo ametialale pääsemise tingimused. Tegevusload ja piirangud veonduses. Tegevuslubade väljaandmise kord.

4.3. Transpordiökonomika alused

Omahinna mõiste ja selle kujunemine sõitjateveol. Omahinna koostis ja kulude liigid. Autojuhi osa omahinna kulude ja tulude moodustumisel.

Bussijuhtide ja teiste töötajate töötasu osa ettevõtte kulude üldises bilansis.

Ettevõtte kasumi mõiste ja selle kasutamise võimalused. Kasumi jaotamine ettevõtte

arendustegevuseks, laenude tasumiseks ja dividendide väljamaksmiseks. Ettevõtte arendamise rahastamise allikad: omafinantseerimine, kapitali suurendamine, pangalaenuid jne.

Kommertsveod ja avalikud veod. Vedude doteerimise kord avalikel liinivedudel. Osalemine hangetel.

Majandusruumi osatähtsus veondusettevõtte tegevuses.

Vedude eest tasumise võimalused ja süsteemid erinevates ettevõtetes ja veoliikides.

4.4. Praktilised õppused

Õppija koostab transpordiettevõtte näitliku omahinna arvestuse. Analüüsib omahinna kulusid, ettevõtte tulusid ja selgitab välja omahinna alandamise võimalused.

5. Autovedude korraldus – 54 tundi, s.h. 20 praktilist tundi

Lektor: Raiko Kaustel

5.1. Sõitjateveo üldnõuded

Eestis kehtivad seadusandlikud aktid, mis reguleerivad sõitjateveo korraldust. Nõuded sõitjateveo tettevõtetele. Sõitjatevedu tasu eest ja omal kulul. Omal kulul vedude mõiste.

Tasulise sõitjateveo liigid:

liinivedu,

juhuvedu.

Tasulise sõitjateveo tegemiseks vajalikud dokumendid. Tegevusluba ja tegevusloa tõestatud koopia. Riigisisene ja rahvusvaheline sõitjate vedu. Sobiva bussi valimine sõltuvalt liiniveo või juhuveo liigist.

Sõitjateveo struktuur Eestis, bussivedude osa sõitjateveol. Bussiliinide võrk ja nende liigitus.

Bussiliinide valiku ja avamise kord. Liiniloa ja avaliku teenindamise lepingu tähendus, kehtivus ja väljaandmine. Sõitjatevedu korraldavad ja reguleerivad asutused.

5.2. Õpilasiinid

Õpilasiinide mõiste. Nõuded õpilasiinivedu teostavale ettevõttele ja sõidukitele. Õpilaste vedu tellimusveona ja liiniveona.

Õpilaste veo eest tasumise kord.

Õpilaste käitumise iseloomulikud küljed, nende arvestamine ja mõjutamine bussijuhi poolt.

Õpilaste bussi sisenemine ja väljumine, sellega kaasnevad ohud, bussijuhi vastutus.

5.3. Liiniveod

Linnaliinid, vallaliinid, maakonnaliinid ja kaugliinid, nende erinevus. Bussijuhi kohustused enne väljasõitu liinile, liinil töötades ja vahetuse lõppedes. Nõuded busside varustusele ja tähistusele.

Sõiduplaanide sisu ja vormistamine. Bussijuhi õigused, kohustused ja vastutus liinil töötamisel.

Bussijuhi õige tegutsemine liiklusohtlikkus olukorras, liiklusõnnetusse sattumisel või bussi tehnilise rikke korral. Tehnoabi osutamine liikluses. Bussi sidevahendid ja nende kasutamine.

Sõitjate informeerimine.

Sõitjate õigused ja kohustused. Bussijuhi, kontrolöri ja asjaomaste ametiisikute õigused korda rikkunud reisijate korralekutsumiseks ja mõjutamiseks.

5.4. Veod kaugliinidel

Riigisiseste kaugbussiliinide avamine ja pidamine. Kaugbussiliini luba ja selle taotlemine.

Liinilubade väljaandjad. Liiniloa kehtivus ja pikendamine.

Kaugliinide liigid

Erinevused kaugbussiliinide vahel.

Sõiduplaanide koostamine ja kinnitamine. Sõiduplaanide sisu ja vorm.

Bussijuhi õigused, kohustused ja vastutus kaugliinidel töötamisel. Bussi sidevahendid ja nende kasutamine. Sõitjate informeerimine.

Lisanõuded rahvusvahelisel kaugliiniveol vedajale, autojuhile, vedude korraldajale jt.

5.5. Juhuveod

Vastutuse kindlustus

Vastutuse kindlustamise mõiste, selle erinevus kahjukindlustusest. Vastutuse kindlustus autoveonduses:

liikluskindlustus;

rahvusvaheline liikluskindlustus (roheline kaart).

Liikluskindlustus

Liikluskindlustuse kohustuslikkus, kindlustuslepingu sõlmimise kord. Kindlustuslepingute liigid. Kindlustusmaks määrad, nende sõltuvus autojuhi isikust.

Liiklusõnnetusel tekkida võivad kahjud: isikukahjud ja varakahjud.

Liiklusõnnetuse vormistamine: blanketi *Teade liiklusõnnetusest* täitmise kord. Liiklusõnnetusest teatamine. Politsei poole pöördumist nõudvad juhud.

Isiku- ja varakahjude hüvitamine. Kahjude hüvitamise piirmäärad.

Kindlustuse teema praktilised õppused

Praktiliste õppuste käigus täidetakse liiklusõnnetuse puhul vajalik blankett *Teade liiklusõnnetusest*. Blanketi täitmise variandid:

süüdi on üks liiklejaist;

süüdi on mõlemad liiklejad;

süüdi on välismaalasest osapool;

süüdlane lahkus õnnetuskohalt.

Salvestusseadmete kasutamine kindlustusjuhtumite tõendamisel.

Autojuhi praktiline tegutsemine imiteeritud kindlustusjuhtumite korral.

5.10 Autojuhi ja vedaja vastutus

Vastutuse üldnõuded.

Eestis kehtivad seadused, mis reglementeerivad vedaja ja autojuhi kui suurema ohu allika valdaja vastutuse. Autojuhte puudutavad ning praktilises töös esilekerkivad olukorrad.

Töökorralduse reeglid, nende sisu ja eesmärk. Töötajate stimuleerimise ja mõjutamise viisid.

Töötaja vastutuse töölepingu seaduse põhjal.

Karistusseadustik.

Süüteo mõiste, süüteo koosseis, liigid, karistuse liigid ja määrad.

Kuriteo eest kohaldatavad põhikaristused, lisakaristused, muud mõjutusvahendid.

Liiklusalased kuriteod.

Kuriteo uurimisega tegelevad organid. Kohtud, nende liigid ja astmed. Kohtuotsuse peale edasikaebamise kord.

Kuritegude tõkestamine.

Illegaalne sissēränne.

Vastutus väärteo toimepanemise eest eriseaduste ja karistusseadustiku järgi

Väärteo mõiste. Väärteo eest kohaldatavate karistuste liigid: rahatrahv-põhikaristus; arest-põhikaristus; sõiduki juhtimise õiguse äravõtmine-lisakaristus.

Väärteod erinevates valdkondades

Väärtegude kohtuvälised menetlejad, karistuste rakendamine. Menetlus rahatrahvide, aresti ja sõiduki juhtimise õiguse äravõtmine kohaldamisel.

Vedaja vastutus

Vedaja vastutust reguleerivad rahvusvahelised lepped ja siseriiklikud seadusaktid.

Eraõigust reguleerivates õigusaktides toodud nõuded vedaja vastutuse kohta. Vedaja ja autojuhi vastutus sõitjate elu või tervise kahjustumisest, pagasi ja saadetiste kadumisest või

kahjustamisest tingitud kahjude eest. Vedaja vastutus vedamise aja ületamise tõttu tekkinud

kahjude eest. Vastutusest vabanemise juhud ning kahjude kindlakstegemise kord. Saadetiste saatja ja saaja vastutus.

6. Sõiduõpe – 10 tundi

Õpetajad: Raiko Kaustel ja Margus Kivi

Sõiduõppeks kasutatav buss:

- 1. Volvo 9700HD , reg nr 051LMB**

Sõiduõppe eesmärk on kinnistada õpitud teadmised ja oskused, et valmistada õppija ette reaalseks tööks bussijuhina.

6.1 Bussi ettevalmistamine väljasõiduks

Bussi tehnilise seisukorra ja kompleksuse kontrollimine enne mootori käivitamist. Igapäevase hoolduse läbiviimine. Tutvumine autojuhi töökohaga:

autojuhi õige kehaasend;

istme, rooli ja peeglite seadmine.

Tutvumine bussi juhtimisseadmete asukoha ja käsitlemisega ning armatuurlaual paiknevate näidikute ja märgulampidega. Sõitjateveo auto mootori käivitamine. Juhhi tegevus enne bussi käivitamist ja käivitamisel.

6.2 Bussi juhtimine väikesel kiirusel

Juhtimisseadmete ja juhtimisvõtetega kohanemine. Liikumise alustamine. Käigukangi käsitlemine ja selle abil sobiva käigu valimine. Sõitmine väikese kiirusega. Erinevad pidurdustehnikad: sujuv- ja äkkpidurdus. Manööverdamine, pöörete sooritamine.

Tagurdamine gabariitväravasse otse ja pöördega. Tagurdamine külgboksi.

6.3 Bussi juhtimine liikluses

Bussi sõiduomaduste ja juhtimise iseärasuste tundmaõppimine. Käikude sujuv ümberlülitamine. Õigete sõiduvõtete viimistlemine ning rahuliku ja sujuva sõidustiili kujundamine.

Erinevad sõiduharjutused:

kiirendus ja pidurdus;

peatumine peatustes ja liiklusvoolus;

sõitmine tõusul ning langul.

Säästlike, kütuse ülekulu vältivate sõiduvõtete õppimine ja kasutamine. Liiklusolukordade ja sõidutingimustega ettenägemine ja nendega arvestamine.

Sõit etteantud marsruudil koos peatuskohtades manööverdamisega ja ajagraafikust kinnipidamisega.

Vajaliku sõidusujuvuse saavutamine ja kaitsliku sõiduviisi rakendamine.

Sõidu lõpetamine. Bussi tehnilise seisukorra kontrollimine

6.4 Bussi juhtimine erioludes

Sõit pimedal ajal. Tulede kasutamine. Sõit erineva valgustusega teedel.

Ohutu piki- ja külgsuuna tagamine.

Sõit libedal teel. Õiged pidurdusvõtted libedal teel.

6.5 Juhtimisoskuse järelkontroll ja ametioskuste hindamiskriteeriumid

Juhendaja poolt ette antud praktiliste ülesannete sooritamine.
Sõidutehnika, liiklusreeglite järgimise ning erinevate liiklusolukordade ja sõidutingimustega arvestamine.

Kasutatavad õppematerjalid ja –vahendid:

1. Lektorite audiovisuaalsed õppematerjalid teemade kohta
2. Lektorite koostatud teemakonspektid
3. Bussijuhi õppematerjal, EAKL 2014
4. Praktiliste tööde dokumentide blanketid
5. Digitaalsete sõidumeerikute simulaatorid 3 tk.
6. Õppebuss: Volvo 9700HD reg nr 051LMB
7. Õppeväljakute tähistamise vahendid

Õppekava koostas:

Taavo Tenno	OÜ Taavo Tenno Autokool juhatus liige
Koolitusasutus	OÜ Taavo Tenno Autokool, Nooruse59, Kuressaare
e-post	tennoautokool@gmail.com
tel	+372 5215 069